

ARCTIC CONTAMINANTS
ACTION PROGRAM

MURMÁNSKA BUSSEFITNODAGA

ODASMAHTTINPROŠEAKTA

ARCTIC COUNCIL

acap.arctic-council.org

@ACAP_Arctic

Čoahkkáigeassu

Ollu giitu U.S teknihkalaš veahkkái dalle, Murmaskavtotrans, dat stuorimus bussefitnodat Ruoššas Murmánska guovllus, sáhtii ođasmahttit iežas busiid 2013:s. Fitnodat osttii 29 ođđa busse (EuroV) ja ráhtet 28 boares modeallaid (Euro 0). Visot dat ođđa bussat bohte beaktilis dieselmutuvrraiguin lei unnit go 5% čáhppesčadđaluoitin daid boares busiid ektui. Go buhtadii Euro 0 busiid Euro V modeallaiguin de Murmanskavtotrans njeiddii iežas čáhppesčadđaluoitima 90 proseanttain.

Duogáš

Áibmonuoskkideapmi dagaha dearvvašvuođa, biraslaš ja ekonomalaš váttisvuođaid gávpot-, ovdagávpot- ja báikegoddeolbmuide. Busset, guorbmebiillat ja iežá vuojánat fámuiduvvon boaldinmohtoriiguin lea váldogáldu áibmonuoskkideapmái. Geassemánus 2012, Máilmmidearvvašvuođa Organisašuvdna (World Health Organization, WHO) ođđasit meroštalle dieselmutuvrraid luoitimiid dego borasdávddaidiheadji olbmuide, ja čadnon dáidda leat eanet go 74 miljovna masson dearvvaš eallinjagi (HLY) jahkásaččat, ja eanet go 3 miljovna njuoratmánájápmima, ja oassi Árktalaš riikkain lea eanet go 100,000.

Dieselfápmuduvvon vuojánat lea okta dain stuorimus gálduin partihkal ja čáhppesčadđaluoitimiidda. Partihkkaliiguin oaivvilda seaguhus fásta partihkkaliin ja golggus goaikkanasat áimmus. Mearkkašahtti leat partihkkalat unnit go 2.5 micromehtera diamehteriin (PM2.5), maid sáhtta vuoignat čiekŋaliid geahppáide ja dagahit hehttehuuvon geahpis ovdáneami mánáin, vahátlaš váikkuhusat kardiovaskularvuogádas, ja leat sivvan árabut jápmimii. Mii guoská PM2.5, de ii leat sihkkaris dássi eksponeremii, dehe rádjemearri man vuolil sáhtta garvit vahátlaš dearvvašvuodaváikkuhusaid. Čáhppesčadđaluoitin sisdoallá lagabut beali PM2.5 luoitimis dieselmutuvrrain.

Manne čáhppes čađđa váikkuha Árk-talaš guovllu

Go čáhppesčađđa lea vahátlaš váikko gos, de lea vel stuorit váttisvuohta Árk-talaš guovllus. Go gahččá jieŋa ja muohttaga nala, čáhppesčađđa lasiha suddama go njammá beaiveenergiija. Dát váikkuhusat dahká ahte Árk-talaš lea issoras hearckes guovlu čáhppes čađđaluoitimiidda, ja Árk-talaš liegganeapmi geavvá mearkašahtti jođáneappot go iežá guovlluin máilmmis. Arktalaš Ráđi, Arctic Contaminants Action Program (ACAP) válljii dán prošeavtta čájehan dihte got Árk-talaš servodagat sáhttá čađahit konkrehta doaimmaid álbmotdearvvašvuhtii ja birasvuhtiiváldimii.

“Olbmot Murmánskkas muitet man duolvasat dan boares Ikarus bussat ledje. Sii geat orrut lahka bussebisáneami ‘Ledovoe’ ja ‘Morskaya’ galggale muitit dan assás mierkká juohke iđida. Mon muittán maid, go mutuvrrat vuolggahedje divudanvistis, leai veadjemeahttun bissut siste – čalmmiid dievva gatnjalat. Mii eat sáhttán vuoignat ja šattaimet rahpat uvssa (dálvit!) biggohahttit. Dál, mis lea ollát iežá dilli. Dál sáhttá čuožžut busse lahka ja ii haksit bázahassuova.”

Vladimir Klimov
Jođiheaddji Divohan Bálvalusas 3:t busseterminálas
OJSC Electrotransport

Luoitinnjeaidimat Murmanskavtotransas mii leai boađus go ođastahhte busseopmodaga							
	Vuoján klássa	Bussalohku	Luoitinfaktuvrrat (PM2.5, g/km)	Mátkkoštangaska km jagis	PM2.5 luoitmat jagis, kg	Spesiašuvd-nafáktor, BC/PM2.5	BC luoitmat, kg/jagis
Boares bussat	Euro 0	28	1.14	70,000	2,234	0.50	1,117
Ođđa bussat	Euro V	29	0.04	70,000	81	0.75	61

Bohtosat

Busseopmodaga ođasmahttin njeiddii čáhppesčađđaluoitima ja buoridii márkansajádaga fitnodagas Murmánska guovllus buoret luohtámušvuohta ja vuogas bálvalusa dihte. Dasa lassin, fitnodat ávkkástalai go boaldimat njeiddii ja jođihan- ja divodangolut unniduvvojedje. Go boaldinhattit jotke loktanit, buoriduvvon boaldinbeaktiviluohta veahkehii vel njeaidit goluid.

Dát ođasmahttin lea nu bures lihkustuvvan ahte gilvaleaddji bussefitnodat – Elektrotransport – mearridii čađahit seammá doaimmabijuid. 2014:s, dat oste 37 ođđa Euro IV busiid, ja sin plána lea oastit njeallje ođđa busiid 2016:s.

Geahča dán leaŋkka vuolil, das oaččut eanet dieđuid prošeavtta birra.

<https://oaarchive.arctic-council.org/handle/11374/389>

<https://www.epa.gov/international-cooperation/black-carbon-diesel-initiative-russian-arctic>

Oktavuodadieđut

Arctic Black Carbon Initiative
U.S. EPA Project Lead
Teresa Kuklinski
kuklinski.teresa@epa.gov

Oppalaš gažaldaide ACAPa birra
U.S. ACAP point-of-contact
Hodayah Finman
finman.hodayah@epa.gov